

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพรกลุ่มผู้สูงอายุตำบลคลองน้ำใส อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

Development of herbal compress products for the elderly in Khlong Nam Sai
Subdistrict, Aranyaprathet District, Sa Kaeo Province.

(Received: June 28,2025 ; Revised: June 29,2025 ; Accepted: June 30,2025)

พัชรภรณ์ จันทรภาณุ¹ นภาพร สิงห์นวล² สุนทรี จินธรรม³ พรนภา เตียสุธิกุล⁴

Patcharaporn Jantarakast¹ Napaporn Singnual² Soontaree Cheentam³ Pornmapa Tiasuthikun⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพรกลุ่มผู้สูงอายุ ตำบลคลองน้ำใส อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพของกลุ่มผู้สูงอายุในการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพรของตำบลคลองน้ำใส อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว 2) เพื่อพัฒนาส่งเสริมการผลิตลูกประคบสมุนไพรโดยกลุ่มผู้สูงอายุให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของตำบลคลองน้ำใส อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ จากกลุ่มผู้สูงอายุจาก 12 หมู่บ้าน รวมจำนวน 25 คน

ผลการศึกษา พบว่า 1) ด้านกระบวนการผลิตของกลุ่มผู้สูงอายุเตรียมสมุนไพรเพิ่มส่วนผสมผักชีโย และเตรียมผ้าทอลายขามม้าของกลุ่มสตรีทอผ้าคลองน้ำใส 2) ด้านการออกแบบบรรจุภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพร และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความรู้เรื่องการตลาดออนไลน์ 3) ด้านการจัดทำงบประมาณ อบรมให้ความรู้เรื่องมีการจดบันทึกรายรับและรายจ่ายของกลุ่ม การจัดทำงบการเงินของกลุ่ม

คำสำคัญ : การพัฒนาผู้สูงอายุ ลูกประคบสมุนไพร ตำบลคลองน้ำใส

Abstract

This research on the development of herbal compress products for the elderly group in Khlong Nam Sai Subdistrict, Aranyaprathet District, Sa Kaeo Province, with the following objectives: 1) To study the potential of the elderly group in producing and developing herbal compress products in Khlong Nam Sai Subdistrict, Aranyaprathet District, Sa Kaeo Province. 2) To develop and promote the production of herbal compresses by the elderly group to be appropriate and consistent with the context of Khlong Nam Sai Subdistrict, Aranyaprathet District, Sa Kaeo Province. This action research using a workshop process with a group of older adults from 12 villages, comprising 25 participants.

The study results found that 1) in terms of the production process, the elderly group prepared herbs by adding the Chaya spinach vegetable ingredient and prepared the white horse pattern woven cloth of the Khlong Nam Sai women's weaving group. 2) In terms of herbal compress packaging design and promoting online marketing knowledge to older people. 3) In terms of budget preparation, training is provided to equip participants with knowledge on recording the group's income and expenses, as well as preparing the group's financial statements.

Keyword: Elderly group development, herbal compress, Khlong Nam Sai Subdistrict

¹ อาจารย์, วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ e-mail: patcharaporn.jan@vru.ac.th

² อาจารย์, วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

³ อาจารย์, วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

⁴ อาจารย์, วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

บทนำ

ในปัจจุบันสังคมไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบ ความจำเป็นในการส่งเสริมสุขภาพกายสุขภาพใจ ตลอดจน บทบาททางสังคมของผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งสำคัญ การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมมีส่วนร่วมในการผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพร ไม่เพียงแต่ช่วยให้เกิดการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างรายได้เสริม แต่ยังเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เสริมสร้างคุณค่าในตนเอง และสร้างความภาคภูมิใจในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านสมุนไพรสู่คนรุ่นใหม่

ตำบลคลองน้ำใสมีจำนวนประชากรกลุ่มผู้สูงอายุ ทั้ง 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มติดสังคม 686 กลุ่มติดบ้าน 12 คน และกลุ่มติดเตียง 3 คน รวมทั้งหมด 701 คน¹ นอกจากนี้ ตำบลคลองน้ำใสยังเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของพืชสมุนไพรในท้องถิ่น โดยเฉพาะผักไชยา ที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศเม็กซิโก ทำให้ผักไชยาเป็นที่รู้จักในนาม คะน้าเม็กซิโก (ผักผงขูรส) เป็นที่นิยมในการนำมาประกอบอาหารในผักไชยา ประกอบด้วยแคลเซียม ธาตุเหล็ก และสารต้านอนุมูลอิสระ มีสรรพคุณฤทธิ์เย็นช่วยล้างสารพิษ เสริมสร้างระบบภูมิคุ้มกันป้องกันโรคกระดูกพรุน และชะลอวัย² อีกทั้งกลุ่มผู้สูงอายุในตำบลคลองน้ำใส มีศักยภาพและความพร้อมในการเรียนรู้และพัฒนา หากได้รับการส่งเสริมด้านองค์ความรู้ เทคโนโลยีการแปรรูป และช่องทางการตลาดอย่างเหมาะสม จะสามารถพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพร สร้างมูลค่าเพิ่มทาง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพรกลุ่มผู้สูงอายุตำบลคลองน้ำใส อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว” รูปแบบการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีวิธีการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ และปฐมภูมิ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ดังนี้

1. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) มีวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

เศรษฐกิจ และกลายเป็นจุดเด่นทางวัฒนธรรมของชุมชนได้ในระยะยาว

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพรในกลุ่มผู้สูงอายุ ตำบลคลองน้ำใส อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว มีจุดมุ่งหมายสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุผ่านกิจกรรมยกระดับพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับรายได้ให้กับคนในชุมชนฐานราก ตำบลคลองน้ำใส อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ที่สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะการใช้สมุนไพรซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่อย่างอุดมสมบูรณ์ และมีการสืบทอดองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่นมาอย่างยาวนาน ดังนั้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพรกลุ่มผู้สูงอายุตำบลคลองน้ำใส อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว จึงเป็น แนวทางหนึ่งที่สามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของกลุ่มผู้สูงอายุในการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพรของตำบลคลองน้ำใส อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

2. เพื่อพัฒนาส่งเสริมการผลิต ลูกประคบสมุนไพรโดยกลุ่มผู้สูงอายุให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของตำบลคลองน้ำใส อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ศักยภาพผู้สูงอายุและความต้องการ โดยวิธีการอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ได้แก่ 1) โดยใช้เครื่องมือดำเนินการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ของกลุ่มผู้สูงอายุ 2) ผู้เข้าร่วมการอบรมนำผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) มาจัดทำเป็นแผนรูปแบบกิจกรรมในการพัฒนากลุ่มผู้สูงอายุ และ 3) คณะผู้วิจัยนำผลการอบรมเชิงปฏิบัติการมาสรุปผลด้วยวิธีการพรรณนาโวหาร

ขั้นตอนที่ 2 นำแผนรูปแบบกิจกรรมที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาใช้ในการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกระบวนการอบรมผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพรและสมุนไพรกลุ่มกับกลุ่มผู้สูงอายุ รวมจำนวน 25 คน

2. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) การรวบรวมข้อมูลจากแหล่ง ทุติยภูมิของการวิจัยนี้ได้ใช้วิธีการศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่นำมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพรกลุ่มผู้สูงอายุตำบลคลองน้ำใส อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพรกลุ่มผู้สูงอายุตำบลคลองน้ำใส อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว” สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 วิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มผู้สูงอายุตำบลคลองน้ำใส อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาศาภาพ แวดล้อมภายในโดยใช้แบบจำลอง PRIMO-F Analysis พบว่า

ด้านบุคลากร (People: P) พบว่า กลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นผู้นำของชุมชน มีความรู้ความสามารถในการทำผลิตภัณฑ์ลูกประคบจากสมุนไพรเป็นอย่างดี ผู้สูงอายุในกลุ่มมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน แต่ขาดความรู้ ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์

ด้านทรัพยากร (Resources: R) พบว่า วัสดุที่กลุ่มผู้สูงอายุเลือกการใช้วัสดุอุปกรณ์จากกลุ่มทอผ้าสตรีคลองน้ำใสที่มีลวดลายขาวม้าเป็นผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP 4 ดาว ไม่มีการนำใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการผลิต เป็นรูปแบบกระบวนการผลิตแบบง่าย

ด้านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ (Innovations and Ideas: I) พบว่าวิธีการผลิตสินค้าและบรรจุภัณฑ์ยังเป็นแบบดั้งเดิมด้วยผ้าด้ายดิบ ไม่สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าได้ และยังขาด

ความคิดสร้างสรรค์และเอกลักษณ์ในการดำเนินงานและกระบวนการผลิต

ด้านการตลาด (Marketing: M) พบว่า มีช่องทางการจัดจำหน่ายลักษณะงานออกร้านจำหน่ายสินค้าของชุมชน ทุกเดือนใน “งานตลาดนัดโคกหนองนา จังหวัดสระแก้ว” และ “งานย้อนรอยเล่าขาน 5 ชชาติพันธุ์จังหวัดสระแก้ว” แต่มีเพียงปีละ 1 ครั้ง

ด้านการดำเนินงาน (Operations: O) พบว่า การผลิตลูกประคบสมุนไพรยังไม่ผ่านกระบวนการผลิตที่ได้รับรองมาตรฐานจากหน่วยงานราชการ และความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ยังต้องพัฒนาต่อไป

ด้านการเงิน (Finance: F) พบว่า ปัญหาที่พบเนื่องจากยังไม่มีกรรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทำให้ไม่มีการจัดบันทึกรายการทางการเงิน ใช้วิธีการลงทุนผลิตและหลังจากที่ขายผลิตภัณฑ์ได้นำเงินหารแบ่งปันกัน

ผลจากการศึกษาศาภาพแวดล้อมภายนอกโดยใช้แบบจำลอง PEST Analysis พบว่า

ด้านการเมือง (Politic: P) รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมระดับรายได้เศรษฐกิจฐานรากและให้ความสำคัญในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยทางกลุ่มผู้สูงอายุได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ด้านเศรษฐกิจ (Economic: E) พบว่า เศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศตกต่ำ หลังการแพร่ระบาดของโรคระบาด COVID 19 ส่งผลให้เกิดโครงสร้างหนี้สินครัวเรือน ระบบเศรษฐกิจฐานราก และรายได้และกำลังการซื้อลดลง

ด้านสังคม (Social: S) พบว่า การนำพืชสมุนไพรมาทำลูกประคบเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและเป็นการสืบทอดวัฒนธรรม การนำผ้าทอมือลายผ้าขาวม้ามาใช้ห่อลูกประคบ ซึ่งเป็นที่นิยมของกลุ่มผู้บริโภคที่มีความสนใจเรื่องของภูมิปัญญาและชื่นชอบงานทำมือ (Handmade) แต่สิ่งสำคัญยัง

ขาดช่องทางการตลาดในการประชาสัมพันธ์ให้กับผลิตภัณฑ์

ด้านเทคโนโลยี (Technology: T) พบว่าขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐบาลในด้านการนำเทคโนโลยีเข้ามาผลิต เพื่อส่งเสริมให้เกิดการยอมรับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.)

ผลจากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในโดยใช้แบบจำลอง PRIMO-F Analysis และการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกโดยใช้แบบจำลอง PEST Analysis แล้วนั้น ส่งผลให้กลุ่มผู้สูงอายุได้มองเห็นทิศทางการพัฒนากลุ่มผู้สูงอายุสนใจการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจนขึ้น ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาส่งเสริมการผลิตลูกประคบสมุนไพรโดยกลุ่มผู้สูงอายุให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว โดยผลการศึกษา พบว่า ด้านการพัฒนากลุ่มผู้สูงอายุให้มีความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในชุมชนเป็นลูกประคบสมุนไพร ดังนี้ 1) ด้านกระบวนการผลิตของกลุ่มผู้สูงอายุเตรียมสมุนไพรในท้องถิ่นหลากหลายชนิดโดยวิธีการหั่นและตากแห้งนำมาเป็นส่วนผสมประกอบด้วย ผักชียา ไพล ขมิ้น ผิวมะกรูด ตะไคร้ ใบกระดุกไก่อดำ ใบคนที่สอ ใบหนาด ใบเป้ง้า เกลือเม็ด และเตรียมผ้าด้ายดิบและผ้าลายขาวม้าของกลุ่มสตรี ทอผ้าคลองน้ำใส 2) มีการเชิญวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับสรรพคุณทางยาจากโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร จังหวัดปราจีนบุรี และเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้เพิ่มเติมให้แก่กลุ่มผู้สูงอายุ 3) อบรมเชิงปฏิบัติการในการผลิตผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพร 4) ออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อการผลิตและจัดจำหน่าย สำหรับกระบวนการในการผลิตผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพรของตำบลคลองน้ำใสยังมีจุดอ่อนสำคัญในด้านสถานที่ผลิตที่ได้มาตรฐานจึงส่งผลให้ยังไม่สามารถเข้าขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ได้

ภาพที่ 1 กิจกรรมอบรมกลุ่มผู้สูงอายุผลิตลูกประคบสมุนไพร (ที่มา : คณะผู้วิจัย)

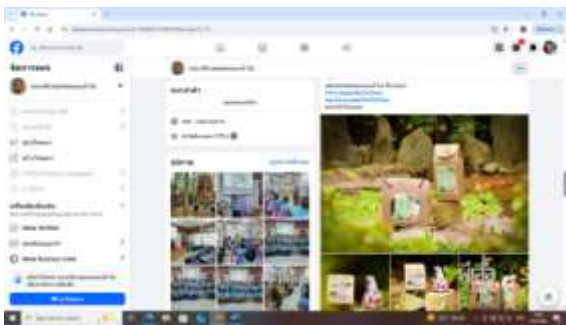

ภาพที่ 2 การออกแบบโลโก้และป้ายติดผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพร (ที่มา : คณะผู้วิจัย)

ภาพที่ 3 รูปแบบผลิตภัณฑ์และโลโก้ที่นำมาใช้
(ที่มา : คณะผู้วิจัย)

2) ด้านการส่งเสริมทางการตลาดออนไลน์มีการสร้างเพจเฟซบุ๊ก “ท่องเที่ยวชุมชนคลองน้ำใส” เพื่อให้กลุ่มผู้สูงอายุมีความรู้เรื่องการตลาดออนไลน์ (Online) สามารถนำผลิตภัณฑ์เสนอโพสลงบนเพจเพื่อจำหน่าย และการเปิดรับคำสั่งซื้อทางช่องกล่องข้อความ ซึ่งส่งผลให้ทางกลุ่มมียอดติดตามและยอดการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น โดยกลุ่มผู้สูงอายุจะมีรายได้เสริมต่อเดือนเฉลี่ยประมาณคนละ 500-1,000 บาท

ภาพที่ 4 ช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์บนเพจเฟซบุ๊ก (ที่มา : คณะผู้วิจัย)

3) ด้านการจัดทำงบประมาณ อบรมให้ความรู้เรื่องมีการจัดบันทึกรายรับและรายจ่ายของกลุ่มการจัดทำงบการเงินของกลุ่ม ผลจากการอบรมสมาชิกทุกคนในกลุ่มร่วมลงทุนด้วยกันและ โดยมีการหักแบ่งกำไรไว้เป็นกองทุนของกลุ่มร้อยละ 10

และเสนอแนวทางให้จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อรับการสนับสนุนโครงการงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐบาล

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพรกลุ่มผู้สูงอายุตำบล คลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาศักยภาพของกลุ่มผู้สูงอายุในการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพรของตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว พบว่า 1) ด้านบุคลากรพบว่า กลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นผู้นำของชุมชน มีความรู้ความสามารถในการทำผลิตภัณฑ์ลูกประคบจากสมุนไพรเป็นอย่างดี ผู้สูงอายุในกลุ่มมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน แต่ขาดความรู้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ 2) ด้านทรัพยากร พบว่า วัสดุที่กลุ่มผู้สูงอายุเลือกการใช้วัสดุอุปกรณ์จากกลุ่มทอผ้าสตรีคลองน้ำใสที่มีลวดลายขาวม้าเป็นผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP 4 ดาว ไม่มีการนำใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการผลิต เป็นรูปแบบกระบวนการผลิตแบบง่าย 3) ด้านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ (Innovations and Ideas: I) พบว่า วิธีการผลิตสินค้าและบรรจุภัณฑ์ยังเป็นแบบดั้งเดิมด้วยผ้าด้ายดิบ ไม่สามารถเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าได้ และยังขาดความคิดสร้างสรรค์และเอกลักษณ์ในการดำเนินงานและกระบวนการผลิต 4) พบว่า มีช่องทางการจัดจำหน่ายลักษณะงานออกร้านจำหน่ายสินค้าของชุมชนทุกเดือนใน “งานตลาดนัด โคก หนอง นา จังหวัดสระแก้ว” และ “งานย้อนรอยเล่าขาน 5 ชาติพันธุ์จังหวัดสระแก้ว” แต่มีเพียงปีละ 1 ครั้ง 5) ด้านการดำเนินงาน พบว่า การผลิตลูกประคบสมุนไพรยังไม่ผ่านกระบวนการผลิตที่ได้รับรองมาตรฐานจากหน่วยงานราชการและความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ยังต้องพัฒนาต่อไป 6) ด้านการเงินพบว่า ปัญหาที่พบเนื่องจากยังไม่มีกรรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ทำให้ไม่มีการจัดบันทึกการทางการเงิน ใช้วิธีการลงทุนผลิตและ

หลังจากที่ขายผลิตภัณฑ์ได้นำเงิน หารแบ่งปันกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ กานต์มณี ไวยครุฑ และพัชรารักษ์ จันทราภา³ เรื่อง การพัฒนากลุ่มแม่บ้านมีกรอบรามีญ ชุมชนบ้านจั่ว อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษา พบว่า จุดแข็ง 1) มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาหาร 2) มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน 3) มีกลุ่มลูกค้าประจำ 4) ช่วงเทศกาลจะมียอดสั่งซื้อจำนวนมาก 5) มีการระดมเงินทุนร่วมกัน 6) มีการจัดการผลประโยชน์ร่วมกัน จุดอ่อน 1) ขาดความรู้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า 2) วัสดุที่นำมาใช้มีราคาค่อนข้างสูง 3) วิธีการผลิตไม่สามารถเพิ่มมูลค่า 4) ช่องทางการจำหน่ายมีน้อย 5) ขาดการประชาสัมพันธ์ในช่องทางต่างๆ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2) เพื่อพัฒนาส่งเสริมการผลิตลูกประคบสมุนไพรโดยกลุ่มผู้สูงอายุให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว พบว่า ดังนี้ 1) ด้านกระบวนการผลิตของกลุ่มผู้สูงอายุเตรียมสมุนไพรในท้องถิ่นหลากหลายชนิดโดยวิธีการหั่นและตากแห้งนำมาเป็นส่วนผสมประกอบด้วย ผักชียา ไพล ขมิ้น ผิวมะกรูด ตะไคร้ ใบกระดุกไก่อดำ ใบคนที่สอ ใบหนาด ใบเป้ง้า เกลือเม็ด และเตรียมผ้าด้ายดิบและผ้าลายขาวม้าของกลุ่มสตรีทอผ้าคลองน้ำใส 2) มีการเชิญวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับสรรพคุณทางยาจากโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร จังหวัดปราจีนบุรี และเป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้เพิ่มเติมให้แก่กลุ่มผู้สูงอายุ 3) อบรมเชิงปฏิบัติการในการผลิตผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพร 4) ออกแบบบรรจุภัณฑ์เพื่อการผลิตและจัดจำหน่าย สำหรับกระบวนการในการผลิตผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพรของตำบลคลองน้ำใสยังมีจุดอ่อนสำคัญในด้านสถานที่ผลิตที่ได้มาตรฐานจึงส่งผลให้ยังไม่สามารถเข้าขอมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) ได้ 2) ด้านการส่งเสริมทางการตลาดออนไลน์มีการสร้างเพจเฟซบุ๊ก “ท่องเที่ยวชุมชนคลองน้ำใส” เพื่อให้กลุ่มผู้สูงอายุมีความรู้เรื่อง

การตลาดออนไลน์ (Online) สามารถนำผลิตภัณฑ์เสนอโพสลงบนเพจเพื่อจำหน่าย และการเปิดรับคำสั่งซื้อทางช่องกล่องข้อความ ซึ่งส่งผลให้ทางกลุ่มมียอดติดตามและยอดการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น โดยกลุ่มผู้สูงอายุจะมีรายได้เสริมต่อเดือนเฉลี่ยประมาณคนละ 500-1,000 บาท 3) ด้านการจัดทำงบประมาณ อบรมให้ความรู้เรื่องมีการจัดบันทึกรายรับและรายจ่ายของกลุ่ม การจัดทำงบการเงินของกลุ่ม ผลจากการอบรมสมาชิกทุกคนในกลุ่มร่วมลงทุนด้วยกันและ โดยมีการหักแบ่งกำไรไว้เป็นกองทุนของกลุ่มร้อยละ 10 และเสนอแนวทางให้จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อรับการสนับสนุนโครงการงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐบาล ซึ่งมีความสอดคล้องกับวรรณภา คัญและ และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์⁴ เรื่อง การส่งเสริมการพัฒนากลุ่มอาชีพของชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาตำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร ผลการศึกษา พบว่า มี 4 แนวทาง คือ 1) การวิเคราะห์เงื่อนไขของโครงการให้มีความเหมาะสมกับวิถีชีวิตของประชาชน 2) การให้ความสำคัญกับการสื่อสารสร้างความรู้ความเข้าใจ ทุกเรื่อง 3) การส่งเสริมให้ครัวเรือนเป้าหมายวางแผนการผลิตสินค้า/บริการให้ตรงความต้องการของตลาดและผู้บริโภค และ 4) การเชื่อมโยงการทำงานเพื่อสนับสนุนสมาชิกชุมชนในภาพรวม⁴

ข้อเสนอแนะ

1. องค์การบริหารส่วนตำบลคลอง น้ำใสควรที่จะส่งเสริมด้านกระบวนการผลิต ผลิตภัณฑ์เพื่อให้ได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เพื่อเปิดโอกาสทางการตลาดให้กับกลุ่มผู้สูงอายุในลำดับต่อไป

2. ควรมีการส่งเสริมชุมชนให้น่าภูมิปัญญาหรือวัฒนธรรมชุมชนสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ลูกประคบสมุนไพรท้องถิ่นและถือเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

1. กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. รายงานข้อมูลอำเภออรัญประเทศ. [อินเทอร์เน็ต]. 2568 [เข้าถึงเมื่อ 25 มีนาคม 2568]. เข้าถึงได้จาก https://3doctor.hss.moph.go.th/main/rp_village?region=6&prov=Mjc=&provn=4Liq4Lij4Liw4LmB4LiB4LmJ4Lin&amid=2706&r=4Lit4Lij4Lix4LiN4Lib4Lij4Liw4LmA4LiX4Lio&tamid=270604&tamname=4LiE4Lil4Lit4LiH4LiZ4LmJ4Liz4LmD4Liq.
2. Sanook. รู้จัก "ไซยา" ผักปลูกง่าย ประโยชน์เยอะ กินลดเสี่ยงสมองเสื่อม. [อินเทอร์เน็ต]. 2567 [เข้าถึงเมื่อ 28 ธันวาคม 2567]. เข้าถึงได้จาก <https://www.sanook.com/women/251269/>.
3. กานต์มณี ไวยครุฑ และพัชรภรณ์ จันทระมา. การพัฒนากลุ่มแม่บ้านหมี่กรอบบราญ ชุมชนบ้านจั่ว อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์. 2565;24(1) (มกราคม – เมษายน).
4. วรณภา ค้อยเคะ และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. การส่งเสริมการพัฒนากลุ่มอาชีพของชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาดำบลทับหมัน อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร . Journal of Roi Kaensarn Academi. 2565;7(7) (กรกฎาคม).